

Культурне і духовне життя в Україні 50-тих років в період “відлиги”

Історія України

Виконала
учениця 11-А класу
Данільченко Віталія

2014

- Смерть Сталіна 5 березня 1953 р. внесла в життя СРСР істотні зміни, потреба в яких давно назріла. Ці зміни були пов'язані з діяльністю генерального секретаря ЦК КПРС (*Комуністична партія Радянського Союзу*) М. Хрущова. Час Хрущова - один з найбільш значних і непростих періодів нашої історії.
- М. Хрущов поклав початок десталінізації і здійснив реформи у всіх сферах життя суспільства. Були здійснені пошуки нових підходів до розв'язання проблем суспільно-політичного життя.

Реформи в політичній сфері сприяли певній лібералізації та демократизації суспільно-політичного життя:

- люди отримали можливість більш вільно висловлювати свої думки;
 - відновилися демократичні норми діяльності КПРС (регулярне скликання з'їздів, критика і самокритика в партії і т.п.);
 - зросла роль Рад — як у центрі, так і на місцях, але зберігалось верховенство партійних органів над державними;
-

- розпочалася реабілітація жертв масових репресій (реабітували майже 8 тис. Осіб) . Проте робота не була завершена: в 1962 р. комісії по реабілітації поступово припинили свою діяльність. Більше того, паралельно з реабілітацією жертв сталінських репресій відбувалися нові політичні репресії, вносилися зміни до законодавства, які збільшували можливості влади у їх проведенні. Так, 25 грудня 1958 р. Верховна Рада СРСР прийняла закон "Про кримінальну відповідальність за державні злочини". У кримінальний кодекс було введено статтю "антирадянська агітація та пропаганда". Протягом 1954-1959 рр. в Україні за антирадянську діяльність репресували 3,5 тис. чоловік;
 - М. Хрущовим було засуджено культ особи Сталіна.
-

Культ особи Сталіна

- **Культ особи Сталіна** - возвеличення особистості І. В. Сталіна засобами масової пропаганди, в творах культури і мистецтва, державних документах, законах, створення навколо його імені напівбожественного ореолу.
- Вираз «культ особи Сталіна» отримав широке поширення після появи в 1956 році доповіді М. С. Хрущова «Про культ особистості і його наслідки», що була прочитана на XX з'їзді КПРС. Але культ особи Сталіна не був розвінчаний до кінця: доповідь Хрущова не була опублікована, не були розкриті причини культу особи і репресій, багато фактів замовчувалося. Згодом склався культ особи самого Хрущова.

- Хрущов взявся активно впроваджувати в Радянському Союзі кукурудзу після свого знаменитого візиту до США в 1955 р. На Хрущова справили сильне враження американські кукурудзяні поля. Він прийняв рішення засадити кукурудзою СРСР.
- Під впливом економічних зрушень, культура теж зазнала змін. Саме за часів Хрущова було створено жіноче ім'я Кукуцаполь (**Кукурудза Цариця Полів**).

- М. Хрущов був переконаний, що без впровадження в усі сфери життя союзних республік російської мови і культури комунізм неможливий. Це його переконання підтримувало партійно-державне керівництво України.
- Проте в період політичної «відлиги» усіляко сприяли поліпшенню мовної ситуації в Україні, зокрема був перевиданий «Словник української мови» Б. Грінченка, зроблені перші кроки в українізації вищої та середньо спеціальної освіти.

- У грудні 1958 р. після широкого обговорення в Радянському Союзі був прийнятий закон «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в СРСР». У квітні 1959 р. відповідний закон було прийнято в Україні.
- У цих документах передбачалася структурна перебудова загальноосвітньої школи, введення восьмирічного всеобучу, перетворення 10-річних середніх шкіл в 11-річні, створення матеріальної бази для оволодіння учнями шкіл однією з масових професій, зміна мовного режиму школи.
- Введення загальної восьмирічної освіти було назрілою проблемою. Кваліфікованих учителів у школах не вистачало. Для цього було розширено мережу заочної освіти і створені умови для підготовки педагогічних кадрів на відповідних факультетах університетів. Стратегічним напрямом у роботі школи закон визначав політехнізацію, зміцнення зв'язку школи з виробництвом. З цією метою в школах вводилося виробниче навчання, частина занять проводилася на підприємствах, у колгоспах і радгоспах.
- Однак хронічна нестача коштів, матеріально-технічних засобів не дозволили реалізувати ці положення закону.

- Першими на нову ситуацію зреагували письменники. "Відлига", десталінізація суспільства після XX з'їзду КПРС створили сприятливі умови для літературно-художньої творчості, демократизуючи і гуманізуючи її. За часів відлиги було написано автобіографічну повість О.Довженка „За ширмою”, поеми „Розстріляне безсмертя”, „Мазепа” та повість „Третя рота” В.Сосюри, Л.Первомайського „Дикий мед”, роман Гр. Тютюнника „Вир” та ін.
 - Стрімко увійшла в українську літературу в кінці 50-х рр. Ліна Костенко. Її перші збірки написані під час „відлиги”. „Проміння землі”, „Вітрила”, „Мандрівки серця” засвідчили непересічний талант поетеси, її здатність глибоко, філософськи осмислювати дійсність, генерувати нові, оригінальні думки, подаючи їх у чудовій поетичній формі.
-

Наука

- Хрущов заважав розвиткові генетики. Ця наука була під офіційною забороною майже 20 років. Напади на генетику з боку влади припинилися в 1964 р. зі зняттям Хрущова.
 - Процес десталінізації справив позитивний вплив на розвиток суспільних наук. У середині 50-х років почалося видання наукових журналів, у тому числі «Економіка Радянської України», «Радянське право», «Український історичний журнал». На їх сторінках друкувалися наукові статті з питань історії, економіки, політики і права. Вони допомагали осмислювати проблеми суспільного життя, будили творчу думку вчених, широкого кола читачів. Разом з тим, саме ці видання перебували під особливо пильним контролем цензури і відповідних служб ЦК КП України, які стежили, щоб на їх сторінки не проникали «небажані» ідеї та імена.
-

- Україна була одним із центрів розвитку кібернетики. Колектив українського науково-дослідного конструкторсько-технологічного інституту синтетичних надтвердих матеріалів АН УРСР' у 1961 р. одержав перші штучні алмази. Україна залишилася центром розвитку науки в галузі електрозварювання, що очолював академік Б. Патон.
- Позитивні зрушення відбувалися в сільськогосподарських науках. Проектувалися і впроваджувалися у виробництво машини для хімічного захисту рослин, у тому числі садів та виноградників. Велася робота по селекції нових сортів озимої пшениці, ячменю, картоплі, овочів, фруктів. Були впроваджені нові сорти винограду, смородини, персиків.

- Після звільнення М. Хрущова в жовтні 1964 р. "відлига" остаточно припинилась. На зміну їй прийшла реакція, почались переслідування діячів культури. В серпні-вересні 1965 р. у декількох містах України були заарештовані близько трьох десятків чоловік з кола шістдесятників, майже всі — представники творчої та наукової інтелігенції. Це викликало опір з боку відомих у республіці людей. Із запитом про долю заарештованих до першого секретаря ЦК Компартії України П.Ю. Щелеста звернулися авіаконструктор Олег Антонов, письменники Іван Драч, Ліна Костенко, Андрій Малишко, Михайло Стельмах, композитори Георгій і Платон Майбороди, кінорежисер Сергій Параджанов.
-